

Усмединська Г. В.

Студентка 3-го курсу ФСП
НТУУ «КП»

Науковий керівник:

Попов К.Л., к.ю.н, доцент кафедри публічного права, ФСП
НТУУ «КП»

Особливості притягнення до кримінальної відповідальності за фактом маніпулювання на фондовому ринку

Кожна сучасна держава для того щоб існувати, розвиватись та співпрацювати з іншими країнами повинна мати в якості основи ефективно функціонуючі правову, політичну, соціальну сфери. Також важливою частиною фундаменту життєздатної держави є економічна політика, бо саме через неї держава реалізує свою економічну функцію, що сприяє стабілізації економіки, регулюванню грошового обігу, захисту права власності, контролю зовнішньоекономічної діяльності тощо. Загальновідомо, що в Україні сформувалася ринкова економіка, однією з складових якої є фондовий ринок.

Відповідно до ч.1 ст.2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» фондовий ринок (ринок цінних паперів) - сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів) [1]. На сьогодні найрозвиненіші фондові ринки знаходяться у США, Великій Британії, Японії, Китаї, Бразилії, Індії, Німеччині, деякі з них почали формуватися ще в 16 ст. Становлення ринку цінних паперів в Україні пов'язаний з прийняттям ЗУ «Про цінні папери і фондову біржу» у 1991 році. Також для врегулювання відносин на фондовому ринку законодавцями було розроблено наступні нормативно-правові акти: Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996, Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006.

Але кримінальна відповідальність за маніпулювання на фондовому ринку була впроваджена значно пізніше, тільки 21 квітня 2011 року згідно з ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаним злочинним шляхом», тобто через 20 років з початку існування ринку. В тому ж році 14 червня рішенням ДКЦПФР було затверджено Порядок запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі, а 23 листопада Указом Президента України було утворено НКЦПФР, яка є державним колегіальним органом, що сформовано для регулювання відносин, які виникають на ринку цінних паперів, запобігання порушенням на ринку та захисту інтересів громадян та держави.

Враховуючи, що український ринок зараз перебуває на початковій стадії свого розвитку йому притаманні деякі особливості: значний вплив держави, переважання великих акціонерів, інсайдерська торгівля, порушення принципів ціноутворення, низька прозорість ринку. Всі ці фактори зумовлюють незахищеність і відкритість ринку для махінацій та протизаконного впливу. Саме тому важливо визначити яку відповідальність передбачено за протиправні діяння на фондовому ринку, що конкретно є незаконними діями та яким чином держава в особі відповідних органів протидіє цьому.

Так, відповідно до статті 222-1. ККУ Маніпулювання на фондовому ринку, злочином вважаються умисні дії службової особи учасника фондового ринку, що мають ознаки маніпулювання на фондовій біржі, встановлені відповідно до закону щодо державного регулювання ринку цінних паперів, що призвели до отримання професійним учасником фондового ринку або фізичною особою чи третіми особами прибутку у значних розмірах, або уникнення такими особами збитків у значних розмірах, або якщо це заподіяло значну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб,- караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних міні-мумів доходів громадян з

позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. [2]. Частина друга цієї статті визначає відповідальність за повторне вчинення таких дій або за попередньою мовою групою осіб.

А які ж саме дії можна класифікувати як маніпулювання? Відповідь на це питання міститься в ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» стаття 10-1. В ній зазначається вісім видів маніпулювання цінами: намагання здійснити операції, шляхом вчинення умисних протиправних дій, в тому числі шахрайства чи використання інсайдерської інформації; поширення інформації будь-яким способом, яка може ввести в оману учасників ринку щодо ціни, попиту, пропозиції; неодноразове невиконання часниками біржових торгів; намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю чи продаж фінансових інструментів, які надають уявлення щодо поставки, придбання або ціни фінансового інструменту, що не відповідають дійсності; неодноразове протягом торговельного дня укладення двома або більше учасниками торгів угод купівлі чи продажу цінних паперів у власних інтересах чи за рахунок одного і того ж клієнта і т. д. Також ця стаття визначає що не є маніпулюванням цінами: підтримання цін на емісійні цінні папери у зв'язку з їх публічним розміщенням або обігом, за умови, що ці дії вчиняються учасником біржових торгів на підставі договору з емітентом; підтримання цін, попиту, пропозиції або обсягів торгів фінансовими інструментами, коли такі дії вчиняються учасником біржових торгів на підставі договору з біржою і т. п.

Звичайно ж не можна обмежуватись законодавчим визначенням видів маніпулювання, для реальної протидії цьому явищу потрібен контролюючий орган з чітко визначеними функціями, професійними кадрами, організованою системою реагування. Чи підпадає під ці ознаки Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР)?

Відповідно до Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку затверджене Указом Президента від 23.11.2011, очевидно, що законодавець визначив досить широке коло завдань комісії.

Але як багато з них виконується і наскільки якісно? Беручи до уваги річну звітність, яка міститься на офіційному веб-сайті комісії та висвітлення її діяльності в ЗМІ, можна зробити висновок, що переважно покладені на неї завдання виконуються. Та з іншого боку залишається той факт, що вперше санкції за маніпулювання на фондовому ринку НКЦПФР застосувала аж в 2012 році, але чи до цього моменту правопорушень на ринку не було взагалі, чи все ж таки комісія зовсім сумлінно виконувала свої функції? Це питання залишається відкритим.

Список використаних джерел:

1. Про цінні папери та фондовий ринок Верховна Рада України; Закон від 23.02.2006 № 3480-IV
2. Кримінальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III
3. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні Верховна Рада України; Закон від 30.10.1996 № 448/96-ВР
4. Офіційний веб-сайт НКЦПФР [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nssmc.gov.ua/activities/annual>.